

Nyíri Attila

Gyerekversek 1

*„Az ember képtelen rá, hogy
szüntelenül nagy és dicső
dolgokkal foglalkozzék”
Kunitzer Szonja*

A cseresznye

*Fehér ruhát öltöttem,
senkinek sem kellettem.
Majd a zöldbe öltöttem,
de azzal sem tetszettem.
Piros ruhát felvettem,
azon nyomban elkeltem.*

Kispest, 1998. december 18.

*„Ó, ha kis madárka volnék
Óráig – nem több – csupán!
Felrepülnék, s vígan ennék
A piros cseresznyefán”
gyermeki kívánság*

Apályos lapályon

*Kékcsőrű e papagáj,
Gazdája lett a maláj,
Aki nem úr, csak lakáj,
Nem Gergely és nem Mihály,
Hanem bizony kiskirály,
És a neve Adonáj.*

*Nála be nem áll a száj,
Rikácsolás a szabály,
Nincsen rajta semmi háj,
Tartásában semmi báj,
Egyetlenegy, ami fáj:
Nincs mellette mamagáj.*

Égeraracs, 2005. július 12.

*„A heveség az ember legnagyobb és
legkevésbé megbocsátható gyengesége”
Gallio*

Áron nyáron, a vásáron

*Áron a vásáron
túladott egy áron.*

*Áron alul adta,
azt az ebugatta!*

*Áron mindenáron
tűnődött az áron.*

*Áron felül vette,
azt a teremtette!*

*Áron hát immáron
elúszott az áron.*

Kispest, 1995. június 18.

*A tyúk rokona a pulyka,
gyöngytyúk és a páva*

Baromfik

*A kakas az apa,
itt a tyúk az anya.
A gyerek a csibe,
ellepi a pihe.*

*Felnő a kiscsirke,
jérce lesz belőle.
Tojik tojasokat,
nem egyet, jó sokat.*

*Köztük a hazai:
a magyar parlagi.
Hogyha sok kakas van,
belőlük lesz kappan.*

*A gácsér az apa,
a tojó az anya.
A gyerek a kiskacsa,
tele van a hasa.*

*A gúnár az apa,
a tojó az anya.
A gyerek a kisliba,
nincs is benne hiba.*

Égeraracs, 1995. november 16.

Magyarázat

jérce — a tyúk neve 6 hetes korától
1 éves korig
kappan — ivartalanított kakas

*„Béka, béka, brekeke,
Jól vigyázz a bőrödre!
Mert a gólya erre jár,
A csőrével felkap már”
gyerekmondóka*

Békabeszéd

(szájhagyomány alapján)

„Mit varrsz, mit varrsz, brekeke,

Békáéknak gyereke?”

„Pórázt, pórázt, papucsot,

De hiszen ezt jól tudod!”

„Hová, háová, brekeke?”

„Urrak, urrak kedvére.”

Égeraracs, 2002. szeptember 22.

„Csepp, csepp, esőcsepp,
Szomjas a föld,
Itasd meg!”

hívogató

Biztatás

(szájhagyomány alapján)

*Esik eső, nem csoda,
Ázik a rét, gabona.
Haragszik a katona,
Mert megázik a lova.*

*Ne morogj már, katona!
Megy a felhő amoda,
Majd kisüt a napocska,
Megszárad a lovacska.*

Kispest, 2003. február 10.

„Egy, kettő, három, négy,
Jó cimborám, hová mégy?
Elmegyek én Aradra,
Te meg maradsz magadra!”
kiszámoló

Bujócska előtt
(szájhagyomány alapján)

*Egy, kettő, három, négy,
Az orrodra szállt egy légy.
Hogyha rászállt, kergesd! – Jó?
Mert te vagy most a hunyó!*

Égeraracs, 2002. szeptember 19.

*„Sárgarépa, karaláb,
ki ér ide hamarább?”
népi mondóka*

Csalogató

*Gyere, gyere,
kis galambom,
Várlak, várlak
téged nagyon.
Senki nincsen
gyorsabb nálad,
Gyere hamar,
szedd a lábad!*

Kispest, 1997. január 31.

*Tiszta hangon hívogat
régieket, újakat*

Csengettyű

Csingilingi

Cseng a csengő:

csing-ling-ling!

Messze zengőn

csak kering.

Csingilingi

Hallja felnőtt,

hallja gyerek;

Megértik őt

az emberek.

Csingilingi

Szava szállva

simogató,

Lágy dalára

hallgatni jó.

Égeraracs, 2004. június 3.

*Nézd csak lányom, Mariska:
kihajtott már a fűzfa!*

Csilingelő

*Fel-
kel
a nap,*

*Tal-
pal
a pap.*

*Tesz –
vesz
és mond:*

*„Nincs
kincs
és gond.”*

*Csitt!
itt
a táj,*

*Hol
szól
a nyáj:*

*Csing –
ling
és vár*

*Lám,
rám
a nyár.*

*Zöld
föld
és lomb,*

*Át-
lát
a domb.*

*Gallyt
hajt
az ág,*

*Int
kint
virág.*

*Cseng –
zeng
a dal,*

*Dal-
lal
kicsal.*

*Szép
kép
és hang:*

*Kong –
bong
harang.*

*Jár
már
a tánc,*

*Sik-
lik,
mint lánc.*

*Mind –
mind
úgy zsong,*

*Fen-
nen
zsibong.*

Égeraracs, 1996. augusztus 26.

„Ahová az értelem nem hatol
be, az érzés eljut”
Szt. Bonaventura

Daloló
(megzenésítve)

*Lám, lám, lám!
Légy vidám!
mint gébics az
orgonán.*

*Lom, lom, lom!
Dalolom:
sem mire sincs
így gondom.*

*Lem, lem, lem!
Úgy érzem:
a tavaszt csak
kedvelem.*

*Lám, lám, lám!
Téged ám:
úgy szeretlek,
anyukám!*

Kispest, 1999. december 11.

„Sötétség szállt a világra,
kong a harang imádságra”
népi mondóka

Déli harangszó

*Csengőn-bongón szól a harang
kálvinista Rómában:
„Minden délben szóljon a hang!”
– így rendelte a pápa.*

*Nándorfehérvárról tanít
s emlékszik az elhangzó:
A törökverő Hunyadit
dícséri a harangszó.*

*A nagy magyar hős győzelmét
magáénak vallja még:
A határunkon túli nép,
román és szerb nemzetség.*

*Ám délidő mindenhol van,
hisz' a földünk körbejár:
Így azután mindenhol
felhangzik a bim-bam már.*

*Zengő hanggal összefontan
gyűrűben a világ most:
És e gyűrű bonthatatlan
szeretetet sugároz.*

Kispest, 1998. március 10.

Magyarázat

kálvinista Róma – Debrecen

*„Répa, retek, paszternák,
most jönnek a katonák!”
gyerekmondóka*

Ébresztő

*Kukurikú, kis kakas,
Reggelenként ne hallgass!
Az éjszaka már eltelt,
Kívánj nekünk jó reggelt!*

Kispest, 2006. december 20.

*Az ünnepek összehasonlításra
adnak lehetőséget*

Egy hét – két hét

*Egy hét – két hét,
Itt a húsvét!*

*Elmúlt a tél,
Fújhat a szél.*

*Kertek alatt
Ragyog a nap.*

*Jön a nyuszi,
Néz majd Gyuszi.*

*Lesz locsolás,
Piros tojás.*

*Egy hét – két hét,
Itt a húsvét!*

Égeraracs, 1996. szeptember 5.

„Beli, baba, beli,
hamissággal teli”
csángó szenderítő

Egyszer volt két fogasom
(megzenésítve)

*Van nekem egy fogasom,
Rajta csüng a kalapom.
Fogasomnak nem fájt soha
Sem a feje, sem a foga.*

*Volt egy másik fogasom,
Kinn vettem a piacon.
Megsütöttem ropogósra,
Majd megettem virradóra.*

*Egyik fogas a falon,
Másik pedig a tálon.
Valóság volt és nem álom,
Elhiheted, kis barátom!*

Égeraracs, 2001. november 15.

Magyarázat

beli — aludj
(a csángók elfelejtették, a
jogurok tudják a jelentést)

*„A karcagi máknak olyan nagy az ereje,
hogy addig föl nem bír kelni az ember az
asztaltól, míg csak mákos rétest lát a tálban”
Móra*

Fák, zsák, mák, rák

*Ott állnak a fák,
Lóg rajtuk a zsák.
Benne van a mák
És egy barna rák.*

*Érzik már a fák,
Lukas lesz a zsák.
Kirágja a rák,
Kihull mind a mák.*

*Jönnek a kofák,
Velük a komák.
Fák, zsák, mák mit lát?
Mind kacagnak rád.*

Kispest, 1996. december 13.

„Liba mondja: gá-gá-gá,
Mikor megyünk világgá?
Kacsa mondja: háp-háp-háp,
Messzire van az a láp?
Pulyka mondja: rút-rút-rút,
Hosszú még a gyalogút?
Birka mondja: bee-bee-bee,
Elmenjek a kertedbe?
Kecske mondja: mek-mek-mek,
Ne csúfolj, mert megböklek!
Borjú mondja: mú-mú-mú,
Sohase légy szomorú!
Disznó mondja: rőf-rőf-rőf,
Mindig legyen rajtad öv!
Tyúk harsogja: kot-ko-dács,
Minden napra egy tojás!”
gyerekmondóka

Falusi hangulat

*Cseng az üllő, kalapács,
Vasat ver a víg kovács.
Tudja azt már vend, sokác:
Ez itt Pusztakotkodács.*

*Hangulatos kis falu,
Udvaron tyúk, lúd meg ló;
És egy hetyketarajú
Jércéket bolondító.*

*Malackodik a disznó,
Féllábon a gólya áll;
A malacka, a bohó,
Disznóságokat csinál.*

*Kedves falu ez nekem,
Benne töltöm életem;
Elhiheted, gyermekem,
Hogy szívemből szeretem!*

Égeraracs, 2003. július 5.

Magyarázat

vend vagy szorb – szlovén (szláv) nemzetiség
sokác – horvát (szláv) népcsoport

*„Gyakorlati haszna semminek nincs,
ami szép, nagyszerű és egyedülálló”
Herczeg Ferenc*

Fények

*Lámpafény városban,
csillagfény az égen;
Lámpafény újonnan,
a csillagfény régen.*

Égeraracs, 1998. augusztus 14.

*Vándort nem a vélemény
vezet át a földtekén*

Figyelj ide, kiskomám !

*Nyáron van a jó világ:
Ország-világ vetett ágy.
A vándorló vígan él:
Jön-megy, mint a forgószél.*

*Pipacsos a láthatár,
Sétál is, mint Bach-huszár.
Mindenhez ért keveset:
Ide-oda belesett.*

*Jobbra-balra tekinget,
Maga mossa az inget.
Nem rí, mint a kismalac,
Ha vele mész, úgy haladsz.*

*Éjjel alszik, mint a tej,
Nappal fütyül, énekel.
Pénze, mint (a) szőr a békán,
Lám, irigyled – ugye, hékám?*

Égeraracs, 2008. augusztus 23.

*„Libanyak és lúdgége,
legeslegjobb a vége”
népi mondóka*

Fő a dara

*Poszog, poszog a kása,
fazékban a lakása,
Várjuk, hogy már megfőjön,
hogy jó nagyra megnőjön.
Ha megfőtt, majd kisedjük
tányérra, hogy megegyük.
Kakaóval megszórjuk,
közben meg is kóstoljuk.
Érzed, milyen finom íz?
úgy hívják, hogy tejbegríz.*

Égeraracs, 1997. augusztus 7.

*„Meg van írva réges-régen:
tégy mindent az idejében!”
népi mondóka*

Gólyabúcsú

*Üres már a gólyafészek
Tetejében a kéménynek.
Vándor népe ott halad,
Ott, a kerek ég alatt.*

*Üres lesz a látóhatár,
„Hová repülsz, gólyamadár?”
„Elmegyek én messzire,
El a világ végére.”*

*„Márciusban visszatérek,
Velem együtt a remények.
Engemet is hazavár:
Ez a fészek, az a nyár.”*

Égeraracs, 2001. augusztus 31.

„Adjon Isten minden jót,
Bort, pecsenyét, olcsó sót,
Sok babot meg sok borsót!”
kis jókívánság

Hadarók

*Hibás a rosta,
Mivel a posta
Csak gyalog hozta,
És letaposta.*

*Szervusz, barát!
Ezer karát.
Nézzed Marát!
Hozott darát.*

*Jó gyerek Sziszi,
Övé a zizi.
Jó gyerek Misi,
Hiszi a piszi!*

Kispest, 2001. november 29.

Magyarázat

*karát — a drágaköveknél
használt súlyegység*
*zizi — puffasztott rizs
cukros mázzal*

*Csinált, csintalan,
cseles csínytevés*

Hajdanában
(megzenésítve)

*Diót láttam,
fára másztam.*

Hajdanában – danában.

*Majd leszedtem,
zsebrevágtam.*

Hajdanában – danában.

*Fűbe mentem,
elővettem.*

Hajdanában – danában.

*A sok diót
mind megettem.*

Hajdanában – danában.

Kispest, 1998. december 28.

*A tolakodó hajnal
az éjszaka halála*

Hajnal

*Szökül már a hajnal,
beköszön: – megjöttem!
Bagoly száll oduba
suhanva mögöttem.*

*A fák bólogatnak,
ringó a viráguk.
Lassan ébrednek:
múlik már az álmuk.*

*Fészkén zsong a madár,
mint méhesben a kas;
És jó reggelt kíván
a jókedvű kakas.*

Égeraracs, 1997. augusztus 2.

*„Ha aprókat lépsz:
messzire érsz.
Ha ész nélkül futsz:
nagyokat buksz”
népi mondóka*

Hívogató

*Lép a baba, lép,
Szép is ez a kép.
Remeg két kis láb,
Nem is megy tovább.
Édesanya vár:
Indulj végre már!*

Kispest, 1997. január 31.

*„Fordulj dinnye, lódulj tök,
Mindjárt levág a török!”
gyermekmondóka*

Hogyan talál ?

*Cseréptányér, fakanál,
Falun okost hogy' talál?
Mérleghinta, játszótér,
Megfordul, ha Pestre ér.*

Égeraracs, 2001. november 19.

„Eljöttem hát húsvétra,
leszakadt a tyúklétra.
Kezdődik a locsolás:
nekem is jár egy tojás!”
népi mondóka

Húsvéti rigmusok

1

*Nagy út van mögöttem,
ajtó előtt állok:
Locsolkodni jöttem,
piros tojást várok!*

2

*Piros a naptárban
a húsvétnak napja,
Öriül minden lányka,
ha a tojást adja.*

3

*Húsvétkor hínessel
tele a szakajtó,
Locsollak szívesen,
fesző rózsabimbó.*

4

*Beköszöntött, adjunk hálát,
A húsvétnak reggele.
Kérdem, a ház rózsaszálát
Megöntözni lehet-e?*

Égeraracs, 1995. április 17.

*„Hiszed, vagy sem, igaz ez:
lecsap a füst, eső lesz”
paraszti regula*

Intelem

*Szaladj és nézd meg, kisfiam!
hogy elég meleg már az üst?
Egyenes fát tégy a tűzre!
másképpen görbén száll a füst.*

Égeraracs, 1999. augusztus 1.

*„Katalinka, hozz meleget,
fünek – fának zöld levelet!”
népi mondóka*

Itt a nyár

*Gyere kis katica,
katicabogár!
Tudom, hogyha itt vagy,
veled itt a nyár.*

Suhl, 1997. december 18.

„Sándor, József, Benedek,
zsákban hoznak meleget”
paraszti regula

Itt a tavasz

*Kutya eszi a telet;
Sándorral jön kikelet,
József hoz majd meleget
Benedekkel eleget.*

*Földet vonnak napsütésbe,
Madár repül fel az égre;
Fuss már te is ki a rétre:
Fonj virágot szép füzérbe!*

*Rád vár labda, karika,
ugrál a kis barika,
Fut utánad Palika,
Szaladj gyorsan, Marika!*

*Tavasz tündér száll a tájon,
Olyan szép ő, mint egy álom;
Rügyet fakaszt minden ágon,
Örömet hint, ahogy látom.*

Kispest, 1997. március 15.

*Valamihez mindenki ért:
tanulhatunk mástól ezért*

Izgó-mozgó

*Izgó-mozgó gyerekforma,
ha tanulna, jó is volna!
Írni sem tud, rossz a tolla:
eleven ördögmotolla.*

Égeraracs, 1999. október 3.

*„Hadd harcolok megszaggatott, de
Becsületes zászlód alatt!...”
Vajda János*

Jelképünk

*Ha kötélén van: lobogó,
ha szilárdan áll: zászló.
Piros, fehér, zöld színével
a szívünket dobogtató.*

Égeraracs, 2005. szeptember 17.

Juhok

*Itt a kos az apa,
a birka az anya.
A gyerek a bárány,
'mely szelíden néz rám.*

*A szamár vezeti,
a juhász tereli
A nyáját, s kutyája,
puli fut utána.*

*Járnak erdőn-mezőn,
odakinn: legelőn.
Télen is subában,
s nem meleg szobában.*

*Toklyó általában
fiatal korában.
Birka lesz a jerke
majd, ha felnőtt – persze.*

*Hazai fajtája:
racka és cigája.
Ürü lesz a kosból
s a juhtejből túró.*

Égeraracs, 1995. november 5.

Magyarázat

- toklyó — a juh neve 13-24
hónapos korában*
*jerke — az egyévesnél fiatalabb
nőstény bárány neve*
ürü — fiatalon ivartalanított kos

Kecskék

*Itt a bak az apa,
a nőtény az anya.
A gyerek a gida,
a kis ugrabugra.*

*A juhok rokona,
az ember gondozza.
Igénytelen állat
kis kecskeszakállal.*

*Hálás, ha táplálsz,
ellát egy családot.
Ezért lett a neve:
szegények tehene.*

*Ha szabadban legel,
nagyon vigyázni kell.
A rügyet lerágva
kárt okoz a fákban.*

*Ugrása: bakukrás,
sajátos mulatság.
Szarvával megkerget,
még fel is öklelhet.*

Égeraracs, 1995. november 25.

„Ez a kislány gyöngyöt fűz,
ég a szeme, mint a tűz”
játékos mondóka

Keressük együtt !
(megzenésítve)

*Leesett – de kár! –
A varróskosár.
A tartalma kiborulva
Szertegurult már.*

*Keresd meg a tűt,
Én meg a gyűszűt!
Hadd varrjak a babácskámnak
Ruhát, gyönyörűt!*

*Szörnyű nagy a gond:
Elgurult a gomb.
Cérna, olló, mérőszalag
Ágy alá bújt pont.*

*Meg is varrtam már:
Új ruhában jár.
Szíve repes örömében,
Mint a kismadár.*

Kispest, 2004. január 21.

„Csupa – csupa – csupa ágy,
párna benne nincs csak vágy”
népi mondóka

Kertemben

*Kertben vagyok,
'hol a babok
futó szára
szalad fára.*

*Nincs más gondom,
felsorolom,
hogy mi terem
a földjében:*

*Paradicsom
levét iszom,
több, mint édes:
egészséges.*

*Nézd! a retek
feje kerek,
zsíros kenyér
mellé elfér.*

*Az uborka
mögött torma,
itt-ott egy rög,
s guggol a tök.*

*Petrezselyem
zöldjét szedem,
mellé kaprot,
zellert, aprót.*

*Sárgarépa,
fogd marékra!
ne légy dőre:
fütyülsz tőle.*

*Ott a hagyma,
megríkat ma,
lám, mi minden
nő kertemben.*

Égeraracs, 1997. július 1.

*„Az ifjúság a leggyönyörűbb és
legmúlandóbb dolog a világon”
Linklater Erik*

Keverem – kavarom

*Gyümölcsöt szedjünk
ízibe!
Lekvárt készítünk
télire.*

*Főzzük a szilvát,
áll az üst,
Rotyog is immár,
száll a füst.*

*Keverem jobbra,
rottyan is,
Gyermekkoromba
visszavisz.*

*Játszottam egész
délután,
Lekváros kenyér
várt reám.*

*Két kézbe vettem,
így páros,
Majd fülig lettem
lekváros.*

*Keverem balra,
elmúlt már,
Az idő lassan
jól eljárt.*

*Ismerős talán
ez az íz?
Megáll a kanál:
kész az íz.*

Égeraracs, 1995. november 21.

*„Puli nyakán szép sál,
Az esőben sétál.
Göndör szőre szétáll,
Itatója mély tál”
gyerekmondóka*

Ki, mit csinál esőben ?
(szájhagyomány alapján)

*Esik eső, csepereg,
A Pannika kesereg.
Hát a Böske mit csinál?
Kenyeret süt, most szítál.*

Égeraracs, 2002. szeptember 16.

„A tudós tud és tudakozódik,
de a tudatlan azt sem tudja,
hogy miről is tudakozódjék”
népi bölcsesség

Ki ?

<i>Ki látott</i>	<i>Ki látott</i>	<i>Ki látott</i>
<i>már</i>	<i>már</i>	<i>már</i>
<i>világot,</i>	<i>erdőt, rétet,</i>	<i>patakot,</i>
<i>ki szedett</i>	<i>ki rajzolt</i>	<i>ki fogott</i>
<i>már</i>	<i>már</i>	<i>már</i>
<i>virágot?</i>	<i>tarka képet?</i>	<i>szúnyogot?</i>
<i>Ki űzött</i>	<i>Ki hallott</i>	<i>Ki kapott</i>
<i>már</i>	<i>már</i>	<i>már</i>
<i>pillangót,</i>	<i>pelyhes rigót,</i>	<i>zabolát,</i>
<i>ki hallott</i>	<i>ki szedett</i>	<i>ki adott</i>
<i>már</i>	<i>már</i>	<i>már</i>
<i>harangszót?</i>	<i>lukas diót?</i>	<i>parolát?</i>
		<i>Ki – ki – ki?</i>

Égeraracs, 1997. július 5.

Magyarázat

zabla – irányításra szolgáló
vas a ló szájában
parola – kézfogás

*„Igen, a halál rokona az álom”
Petrarca Ferenc*

Kikelet

*A rügyecske hósipkában
alussza át a telet.*

*Felébred, ha mosolyával
ráköszönt a kikelet.*

Kispest, 1998. december 31.

*„Illeg, billeg a nádszál,
Ha a szellő fújdogál.
Nádszál, szalmaszál,
Akin végzem, az kiáll!”
kiolvasó mondóka*

Kiszámolók

1

*Hogy a kakas?
három garas!
Hát a tyúk?
nem adjuk!
Szil – szál – szalmaszál,
hallja Péter,
látja Pál.*

*Mély a patak?
merő latyak!
Hát az ér?
térdig ér!
Tűz – víz – folyóvíz,
nézi veréb,
issza csíz.*

*Hol a csacsi?
várja kocsí!
Hát a lúd?
járni tud!
Pír – pár – kerékpár,
ez a játék
terád vár.*

Kispest, 1999. január 16.

„Lovon jártam Kukutyinba
Térdig érő karmazsinban.
Láttam Böskét,
Szedtem szöcskét.
Hatszor kettő: tizenkettő,
Te vagy az a jó kergető!”
kiolvasó mondóka

Kiszámolók

2

*Egeren, szekeren
sok a légy,
Ábris, máris
hová mégy?*

*Ánton – pánton
titifon,
Ilvon – szilvon
kalifon.*

*Arany kálé,
girigaré;
Nem lehetek
a babámé.*

*Akkor megyek
bárhova,
Majd, ha leszek
katona.*

*Aká – raká
kicsi fi,
Tiká – taká
te mész ki!*

*Ezüst szerkő,
görbicelő;
Ha megnövök,
enyém lesz ő!*

Égeraracs, 2002. október 6.

„Koty belé,
Szilvalé;
Vág a bajusz
Kétfelé!”
mondóka

Kotnyeleske
(megzenésítve)

*Egy nagy fejben kicsi ész,
Ha megkottyan, odavész.
Kotnyeles az – tudod jól! – ,
'Ki mindenbe beleszól.*

Égeraracsa, 2001. november 23.

„Amely' gyermek megijed,
anyja ölébe siet”
népi mondóka

Kukucskáló

*Zúg, morog a zivatar,
az ablakban mi kapar?
Zireg-zörög falevél,
ha szél fújja: útrakél.*

*Zimmeg-zümmög méhike,
nézi a kis Bénike.
Ingó-ringó fák alatt
a zivatar elszaladt.*

Kispest, 1998. december 29.

*A kulcsmásolót nem érdekli,
hogy álkulcs lesz a másolat*

Kulcsocskák

*Nyithatók a szívecskék
a két kis kulccsal könnyen,
Ne felejtsd a jövőben:
hogy **KÖSZÖNÖM** és **TESSÉK!***

Kispest, 1996. december 13.

Kutyák

*Itt a kan az apa,
a szuka az anya.
A gyerek a kölyök,
barátsága örök.*

*Kedves vadászkutya
a szép magyar vizsla.
Ismered a kuvaszt,
'mely mindig megriaszt?*

*Három magyar fajta,
okos pászorkutya:
Komondor és puli
meg a kicsi pumi.*

*Vadakat hajt, kívár
a gyors magyar agár.
Nézd! milyen kis bohó
az erdélyi kopó.*

*Versem végén itt áll
leírva a szabály:
Ne kínozd és ne bántsod,
becsüld meg a kutyát!*

Égeraracs, 1995. november 10.

*Deres, kesely, fakó
s a pej lószínek jó*

Lovak

*A csődör az apa,
a kanca az anya.
A gyerek a csikó,
őt simogatni jó.*

*Más néven az apát
még ménnek is hívják.
Ebből lett a ménes,
'melynek száma véges.*

*A csikós kergeti:
a ménest tereli,
Pattogatja lován
karikás ostorát.*

*Van nóniusz fajta,
s jól futó paripa.
A terhet cipelni
jó a muraközi.*

*Szamár a rokona,
szürke, fehér, barna.
Keverékük öszvér,
a pónitól eltér.*

Égeraracs, 1995. november 4.

Magyarázat

*deres — sötét szín fehér szálakkal
kesely — homokszín a ló lábán
fakó — szürkésárga szín
pej — rozsdabarna szín
nóniusz — magyar tenyésztésű ló
paripa — ivartalanított mén*

„Aton alud a tusz,
vis száusz mega tusz”
szórejtvény

Lúdtalpon

(szájhagyomány alapján)

*Nincs szebb állat, mint a lúd,
Nem kell néki gyalogút.
A mezőre, ha kijár,
Akkor bizony itt a nyár.*

*Nincs okosabb, mint a lúd,
Nem kell néki gyalogút.
Mezítláb jár réten át,
Mégkíméli a csizmát.*

Égeraracs, 2002. szeptember 17.

Magyarázat

*A tón a lúd átúsz’ ,
visszaúsz’ meg átúsz’*

Inkább a lakóhelyhez ragaszkodik

Macskák

*A kandúr az apa,
a nőtény az anya.
A gyerek a cica,
puha szőre: sima.*

*Éles a hallása,
hát még a látása.
Fogja az egeret,
és nem is keveset.*

*Úgy él köztiünk ma is,
mint egy kicsi tigris.
Rokona a párduc,
oroszlán és hiúz.*

*A szeme alakul:
sötétben kitágul.
S változik, egészen
keskeny csíkká, fényben.*

*Leesve majd mindig
a talpára esik,
És ha elégedett,
dorombol eleget.*

Égeraracs, 1995. november 26.

*„Gyakran a nagy tolvajok
büntetik meg a kisebbeket”
C. Balbus*

Macskakergető

*Cirmos cica
tejfölt csent az este,
Gazdasszonya
söprűvel kergette:*

*„Elmenj innen,
sipirc már, te macska!
Lúdvérc vigyen
hát – mordizomadt!”*

Kispest, 2001. február 9.

„A természetben élő pintyek
tájszólásban énekelnek”
Holdas Sándor

Madárzsivaj

Hallja a szüle füle:
csattog a **fülemüle**.
A **málinkó**, ha flótáz' :
„mily' jó dió” -t fuvoláz' .
Azt pinyegik **cinégék**
tavasszal, hogy: „nyitnikék!”
Pacsirta száll égbe fel,
s áradóan énekel.
Füstifecske hadsereg
ficserékel, csicsereg.
Fán kúszik és odút váj,
„csikk-trükk” – szökken a **harkály**.
Magas fészek lakója
kelepelve a **gólya**.
Rigó rikkant és pityeg:
„nos, hogy ityeg a fityeg?”
Nevét mondja – **Habakuk!** –
s fészket nem rak a **kakukk**.
Szederinda, venyige,
ott él **csilpcsalp füzike**.
Csárog, s dala szövevény:
seregély a jövevény.
A **pintyőke** érdekel?
ezüstösen énekel.

Varjú nappal mondja: „kár!”
éjjel **bagoly** huhog már.
Pirók füttyent éneket,
a zseze meg csicseget.
Daru krúgat a légben,
fürjpitypalatty a réten.
Turbékolva **gerle** jár,
búg, kesereg **galambpár**.
„Klikk-klikk” – vijjog **sas** szava,
„ki jő?” – az **ölyv** panasza.
Csiripel a **verébh**ad,
szarka cserreg: „csak-csak-csak” .
A fán **csuszka** csetteget,
sirály rikolt eleget.
Haris harsog lenn gyalog,
hattyú égen rivalog.
Réce hápog, sárog jól,
a **kuvik** meg kuvikol.
Bíbic sír a mocsárban,
vöcsök korrog a nádban.
Lágyan szól a **tengelic**,
dala: „tig-lic, tige lic” .
Hangos így lesz a madár,
s madárdaltól a határ.

Égeraracsa, 1998. augusztus 12.

„Balatonban sok a harcsa,
Isten tartsa magát, Marcsa!”
népi mondóka

Marcsa meg a csacska macska

*Marcsa kapott kacska rocskát,
Nagyobbacskát, de csak ócskát.
A rocskában élt egy macska,
És a macska félt, a csacska.*

*Kapott hozzá egy halacskát,
'Mely nem látott még tavacskát.
A halacska volt a harcsa,
Rocskába is rakta Marcsa.*

*Macska fogta harcsa bajszát,
Harcsa meg a macska farkát.
Mivel kacska volt és ócska,
Szétesett a kacska rocska.*

Kispest, 1996. december 13.

Magyarázat

*rocska – kúp alakú füles
edény dongákból*

*„Ha apró gyermeket becézek,
Azt mondom biztatón neki:
Helyem már átadom tenéked,
Én hervadok, virulj te ki!”
Puskin Sándor*

Megesett eset

*Peti nem volt elveszett,
az ablakon kilesett,
odakinn meg jól esett,
úgy történt meg az eset,
hogy a tolla leesett;
utána nyúlt, kiesett,
szerencsés volt: jól esett,
s pityergett egy keveset.*

Máriaremete, 2010. április 30.

„A rejtvény az elme sportja”
Grätzer József

Megfejthetetlen

*Ha szúnyog száll a csalánra,
az okozhat csak talányt:
Csalán csípi a szúnyogot,
vagy szúnyogunk a csalánt?*

Kispest, 1998. december 24.

*Mindenkinek van baja,
bárhogyan is tagadja*

Mi a titka ?

*Az lerágott almacsutka,
amit jól tud Ancsa, Jutka;
de azt nem, hogy mi a titka:
fehér holló miért ritka?*

Égeraracsa, 1999. szeptember 28.

*„Aranymálkó, aranybegy,
sárga velyhe, szolgabíró”
a sárgarigó népi nevei*

Mit kérdez a sárgarigó ?

*Felhangzik közelben a fuvolaszó:
Lipótvári dombon füttyül a rigó.
Azt kérdezi tőlem: „mi van eladó?
Van-e dió, fiú, sok-sok — millió?”*

Égeraracs, 2004. augusztus 28.

Egy – érik a meggy
 Kettő – feneketlen teknő
 Három – a vacsorát várom
 Négy – oda nem mégy!
 Öt – érik a tök
 Hat – hasad a pad
 Hét – most süt a pék
 Nyolc – fénylik a polc
 Kilenc – kisfejú a Ferenc
 Tíz – tiszta a víz
 „Ha nem tiszta, vidd vissza,
 Ott a számár megissza!”
 számoló rím

Mondókák

1

<i>hegy alatt a meggy</i>	←	<i>egy</i>	→	<i>ez éppen elmegy</i>
<i>lejtőn a mentő</i>	←	<i>kettő</i>	→	<i>így jár a kezdő</i>
<i>károm volt nyáron</i>	←	<i>három</i>	→	<i>ezt alig várom</i>
<i>tégy úgy, mint a légy</i>	←	<i>négy</i>	→	<i>hát te hová mégy?</i>
<i>nőtt egyre a köd</i>	←	<i>öt</i>	→	<i>de jó, hogy eljött!</i>
<i>vad marcona had</i>	←	<i>hat</i>	→	<i>ezzel még várhat</i>
<i>szép a tarka rét</i>	←	<i>hét</i>	→	<i>fújd csak a pihét!</i>
<i>volt sarokban gyolcs</i>	←	<i>nyolc</i>	→	<i>látod hol a polc?</i>
<i>Ferenc a lelenc</i>	←	<i>kilenc</i>	→	<i>ő lesz a kedvenc</i>
<i>Krisz már tiszta víz</i>	←	<i>tíz</i>	→	<i>finom ez az íz</i>

Kispest, 1996. január 18.

Hétfőn – *hetibe*
Kedden – *kedvibe*
Szerdán – *szűribe*
Csütörtökön – *csűribe*
Pénteken – *pitvarába*
Szombaton – *szobájába*
Vasárnap – *a vásárba*
játékos hét

Mondókák

2

Kipp-kopp — tipp-topp,
sakk-matt — hipp-hopp,
tedd-vedd — itt-ott.

Ingó-bingó rózsabimbó,
tengő-lengő elmerengő,
kongó-bongó sokatmondó.

Város füle — falu farka,
esőverte — rozsdamarta,
kósza pille — tarkabarka.

Égeraracs, 2001. július 3.

*„Fáj a kutyának a lába,
Beütötte a szalmába;
Manó bújjék a lábába!
Miért nem húzza topánkánkába?”
gyermekdal*

Mondókák

3

*Vár, vár, vár:
feneketlen sár,
Kár, kár, kár:
belemenni már.*

*Bár, bár, bár:
nem vagyok én cár,
Jár, jár, jár:
nekem is a nyár.*

*Tár, tár, tár:
felpattan a zár,
Már, már, már:
veled vagyok pár.*

Égeraracs, 2001. október 17.

„Arra megy az egyik hegy,
Szembejön egy másik hegy.
Én is egy, meg te is egy,
Nekünk így ez egyre megy”
gyerekmondóka

Mondókák

4

*Ferbli, dubli, lárifári,
Cvikli, mugli, milimári,
Zöld parolis Pali bácsi,
Betti néni, Lotti tánti.*

*Volt egyszer egy kulipintyó,
Abban élt a kis Pulintyó;
Bár őkelme elég éber,
Mégsem mondta, hogy csacséner.*

*Szuttyongat már a sipista,
Belbecse a szurkapiszka;
Recefice, haj tillárom!
Másképpen lesz majd a nyáron.*

Égeraracs, 2003. szeptember 6.

Magyarázat

<i>ferbli</i>	– kártyajáték
<i>dubli</i>	– kétes, el nem ért pontszám
<i>cvikli</i>	– nehéz helyzet játék közben
<i>mugli</i>	– varázserővel nem bíró ember
<i>milimári</i>	– a tejesasszony régi neve
<i>paroli</i>	– a hajtókára varrt fegyvernemjelzés
<i>Betti néni, Lotti tánti</i>	– vélt gráci örökhagyó nénikék
<i>csacséner</i>	– a négy császár együttes bemondása
<i>sipista</i>	– megrögzött csaló kártyás

„A mese a költészet ősforrása”
Čapek Károly

Na, hol van ?
(megzenésítve)

*Hová lett a só?
Tudja a manó.
Hiányzik a levesünkből:
Sótlanul nem jó.*

*Hová lett a Nap?
Keresi a pap.
Hiányzik a kék egünkről:
Fényt semmi sem kap.*

*Hová lett a Hold?
Fülemüle szólt.
Hiányzik az éjszakából:
Tegnap még ott volt.*

*Hová lett a rét?
Kérdezd csak Imrét!
Szaladgálni ott lehet jól
Szerte- szanaszét.*

Égeraracs, 2004. július 15.

*„Ha eső nincs György nap előtt,
sár lepi el a legelőt”
paraszti regula*

Napsütésben

*Jó melegen süt a nap,
Minden zöld az ég alatt.
Lombosodnak már a fák,
Lekerül a nagykabát.*

*Magas fákon szerteszét
Rigó fújja énekét.
Gyönyörűen szól a dal,
Örül öreg, fiatal.*

*Áll a gólya, kelepel,
A veréb meg felesel.
Szaladj te is, ott a rét!
Az élet így csodaszép.*

Kispest, 1996. márcus 12.

„Egyszer, hajdanában,
rossz fát tettem tűzre,
és most mindennap
szemembe megy füstje”
Mikszáth

Nárityen és Petymereg

*Ahol teszik – elnézem –
nincs rajta a térképen.
Döntsétek el szép sorban:
hasznos ez, vagy hasztalan?*

*Nárityenben szerteszét
laposítják a lencsét.
Hozzá közel Petymereg,
ott aszalják a jeget.*

*Iprityomban tesznek jót:
gömbölyítik a borsót.
Nekik segít a Fáni
borecetet darálni.*

*Nem tudható az sem még,
mikor kell a segítség.
Remélem, már tudjátok:
nem mindegy, mit csináltok!*

Kispest, 2004. december 27.

*„A világos elme megérteti azt,
amit maga sem ért meg”
Valéry Pál*

Népi bölcsesség

*Kotlós alá csibét dugni
felesleges, hidd el nékem!
Ha héja jön, s el kell futni:
maguktól is bújnak szépen.*

Égeraracs, 1998. április 10.

*Csörög, csörög a szarka,
körbe forog a farka*

Nyelvforgató

(színhagyomány alapján)

Répa, retek, mogyoró

Erre, arra várható.

Korán reggel borágón

Ritkán rikkant a rigó.

Égeraracs, 2002. szeptember 18.

Magyarázat

kerti borágó – borago officinalis

Nyíljál ki !

*Tél, egy-kettő' ,
a sutba!:
csikorog a zár.
Aranyvessző,
ibolya:
nyíljál, nyíljál már!*

*Ha a tél vét,
tavasz jó:
kapukat kitár.
Virágos rét,
zöld mező:
semmi sem sivár.*

*Felkelő nap,
csoda hold:
szép, kerek világ.
Elfogyott a
cinke zsold:
sokat ért imád!*

Kispest, 1998. február 2.

*„Töröm, töröm a mákot,
Sütök neked kalácsot.
Izgó-mozgó motolla,
Neked adom jó szóra”
gyerekmondóka*

Oda-vissza körtánc
(megzenésítve)

*Dombon törik a diót, a diót,
Völgyben meg a mogyorót, mogyorót.
Rajta, menjünk vissza már, vissza már!
Fűbe csücsül a számár.
Csüccs!*

Égeraracs, 2002. szeptember 15.

*Oxálsavtartalmánál fogva
kálciumkárosító hatása van.
Ezért készül tejjel*

Parajjá lett

*Nem ismersz rá, nem is csoda,
parajjá lett a laboda;
A harmadik neve: spenót,
ettől erős a behemót.*

Kispest, 2000. március 10.

*„Derék ember a kovács,
nem pihen a kalapács”
népi mondóka*

Patkoló

Messze cseng-zeng kipi-kopi:

kalapál a tityi-totyí.

Patkót készít: csihi-puhi,

nem lesz így ő tutyi-mutyi.

Aki veri Róka Rudi,

segít neki Móra Muki.

Lehet azt már gyanítani:

nem kell őket tanítani.

Izeg-mozog pici paci,

ámul-bámul Mici, Laci.

Kispest, 1997. január 24.

*Forog ez a kislányka,
fedő lesz a szoknyája*

Pergő-forgó guggolás
(megzenésítve)

*Pörög, pörög az orsó,
Eltörött a kis korsó.
Ránk hullott a cserepe,
Guggoljunk le egyszerre!*

Égeraracs, 2002. szeptember 14.

*„A feladat ma az alak ismerete mellett
és e fölött az élet ismerete maga”*

Herman Ottó

Ragadozó madaraink

*Nyargalj, lovam, nyargalj!
Suhan már a karvaly.
Szeme, lába sárga,
Veréb a zsákmánya.*

*A bagoly csak nappal vak,
Az odúban fészket rak.
Este onnan repül ki
Nesztelenül vadászni.*

*Vörös kánya, barna kánya,
Könnyen repül hosszú szárnya.
Farka villás, s mozdulatlan
Szárnyal kering a magasban.*

Kispest, 2006. december 18.

*„Hajlik a jó szóra,
az vezet a jóra”
népi mondóka*

Rátok várok
(megzenésítve)

*Sokat álldogáltok,
Sokat jár a szátok;
Ahelyett, hogy zsivajogva
Ide szaladnátok.*

*Várok, egyre várok,
Várok csak tirátok;
Ha nem jöttök – egy-kettőre –
Nagyon megbánjátok.*

*Kerek kövön állok,
Kerek kutat látok;
Kerek kútból vizet húzva
Szétfrocskölöm rátok.*

Égeraracs, 2001. október 21.

„Öreg ez a kis történet,
de mindig – mindig új marad”
Heine Henrik

Rügyfakadáskor

*Rügy fakad
vagy feslik,
Várhatsz rá
napestig.*

*Ha nézed,
nem mozdul,
Megfordulsz:
meglódul.*

*Huncutul
kikacag,
És gyorsan
kifakad.*

*Bármikor
lesheted,
Bárhogyan
nézheted.*

*Nem látod,
mert ravasz,
Mikor jön
a tavasz.*

Kispest, 1996. február 28.

Sertések

*Itt a kan az apa,
az emse az anya.
A gyerek a malac,
megfogod, ha szaladsz.*

*A kanász az őre,
s hajtja legelőre
A csürhét már reggel,
'mikor a nap felkel.*

*Estére jön haza
s kerül újra ólba.
A kis disznó: süldő,
de moslékon felnő.*

*Kihajtja a kondás
tavasszal a kondát,
Ősszel kerül vissza
erdőből az ólba.*

*Kell a kukorica,
várja mangalica.
A kanból lesz ártány
disznótorra várván.*

Égeraracs, 1995. november 5.

Magyarázat

süldő — növendéksertés 5 hónapos
korától 1 éves koráig
ártány — fiatalon ivartalanított kan

*„Engedelmet kuncogok,
Többet nem huncutkodok”
népi mondóka*

Sohanapján
(szájhagyomány alapján)

*Majd, ha fagy,
Hó lesz nagy,
Éjszaka is
Süt a nap,
És árnyékos
Odahagy.*

Kispest, 2000 december 13.

*Ha azt mondod: huss! huss! huss!
akkor elszáll a mumus*

Sorolgtató

Tyúkom-búkom

tityeg-totyog.

Hetykén-petykén

kityeg-kotyog.

Ityóka – pityóka – ripityóka.

Hékám-békám

mityeg-motyog.

Korsóm-borsóm

lityeg-lotyog.

Ityóka – pityóka – ripityóka.

Kispest, 1998. december 30.

„Gyerekek, gyerekek,
Szeretik a peracet.
Vajasat, sósat,
Jó ropogósat.
Aki vesz, csak annak lesz,
Aki nem vesz, éhes lesz”
gyerekmondóka

Sótlanul

(szájhagyomány alapján)

Gingalló,

Kis Kató,

Főzz kását!

Nincsen só.

Ám jön már

Nagyapó,

Van nála

Biztos' só.

Ha nincsen,

Úgy is jó,

Lesz még só,

Gingalló!

Égeraracs, 2002. szeptember 23.

*„Tavasszal van sok virág,
akkor lesz ám jó világ!”
népi mondóka*

Szaladj, ugrálj, ficáncolj !

*Ott, hátul, a kert alatt
láttam: a tél elszaladt.
Csöpörög a jégcsapod,
hűtlenné vált, itthagyott.
Meleg is lett, kiskomám:
jöjj a napra – szaporán!*

*Ha rosszkedved leteszed,
megjön majd a jókedved.
Elmondom, ha érdekel,
odakint mi énekel.
Hallgasd csak, ne lélegezz'! :
rozsdafarkú ének ez.*

*Lepke is van, csenevész,
bár megfogni oly nehéz.
A katica kisbogár,
ujjadról a légbe száll.
Mozdulj végre, viháncolj,
szaladj, ugrálj, ficáncolj!*

Égeraracs, 1997. április 17.

*„Veszélybe kerül,
de megmenekül”
gyermeki észjárás*

Szárnypróbálkozás

*Gólyafészek alatt
izgatott verébhád,
De hiszen érthető:
messze a háztető.*

*Verébpapa számol:
nincs is olyan távol.
Oszlop tövén macska
reménykedik: hátha!*

*Fiókák indulnak
csapkodón a távnak.
Az eredmény mesés:
az első repülés.*

Égeraracs, 1998. május 22.

Szarvasmarhák

*A bika az apa,
a tehén az anya.
A gyerek a borjú,
'mit bámul: újkapu.*

*Bikákat a gulyás,
teheneket csordás
Tereli gulyában,
vagy éppen csordában.*

*Kint legel a gulya,
hazája a pusztá.
Már tavasztól őszig,
de a szürke végig.*

*Ellenben a csordát,
reggel, ha kihajtják,
Visszahajtják este,
hogy legyen tejecke.*

*Az üsző nem vendég:
fiatal növendék.
A tinó, ha véniül,
ökör lesz legvégül.*

Égeraracs, 1995. november 4.

Magyarázat

- üsző* — a fiatal nőtény szarvasmarha neve az első ellésig
tinó — az ivartalanított bika neve 4 éves koráig
ökör — az ivartalanított bika neve 4 éves kora után

*A könyvek ára olyan galád:
vonalkód mögé rejti magát*

Szellemi gyarapodás

*'Ki könyv nélkül akar tanulni, ráfizet;
olyan az, mint szitával merni a vizet.*

Kispest, 2000. január 4.

„Kicsi csillag, fenn, az égen,
Ki vagy, mi vagy, mondd el nékem!”
gyerekmondóka

Szenderítő
(megzenésítve)

1

*Tente, baba, aludjál,
Feljött már a csillag.
Báránka sem álldogál,
Hazafelé ballag.*

*Átkarolja az akol
Kinn, a faluszélen.
A cicus is dorombol,
Aludjál el szépen!*

Kispest, 2004. január 18.

„Tente, baba, párnára,
kicsi kutya szalmára”
bölcsődal

Szenderítő
(megzenésítve)
2

*Kiváncsiak az egerek:
Alszik-e már ez a gyerek?
Szemét hunyja körben a táj,
Az álomban semmi sem fáj.*

*Halkul a zaj köntösében,
Lopakodik hold az égen.
Puha vánkos öleli át
Simogatva szősz haját.*

*Álomtenger kékesen mély,
Hóharmatot hint le az éj.
Pillangóként szín lebegjen
Lepkeszárnyon varázshegyen!*

Kispest, 2004. január 23.

*„Kis hóba, nagy sárba,
megyek a vásárba”
gyerekmondóka*

Szentestén
(velőske)

*Végre eljött a várva várt:
Szeretet havas ünnepe,
amikor együtt a család.
Fény csillan a fenyőfákon:
Szíved gyertyaláng hinti be,
fenyőillatú karácsony.*

Égeraracs, 1995. november 15.

*„Ha valami sikerült, akkor
mellékes: hogyan történt”
Tersánszky*

Szerte-Lenke

*Él egy kislány, neve Lenke,
'ki egy kissé hirtelenke.
Tudjuk azt jól, hogy telente
gyorsan jön a naplemente.
Előfordul estelente,
unatkozik kicsi Lenke.
„Szedtevette, teremtette,
ne légy olyan ügyetlenke!”
Nagyon jó az, hogy hetente
vele játszik kis Levente.
Azóta a szöszö Lenke
már nem olyan szertelenke.*

Kispest, 1997. január 30.

*Gyermekkorban hosszabb volt az
első hajnalpírtól az alkonyati
bíborlángolásig tartó nyári nap*

Szól a fityfiritty

Mikor szól a

fityfiritty?

'Mikor virág

kivirít.

'Mikor a táj

felderít,

'mikor mindent

zöld terít.

'Mikor a nap

lepirít,

'mikor futás

kimerít.

'Mikor a ló

felnyerít,

'mikor malac

rávisít.

'Mikor a nyár

felvidít,

akkor szól a

fityfiritty!

Égeraracs, 1997. július 6.

*A szavak egymásba öltögetése
is lehet lebilincselő*

Szólánc

*Egy, kettő, három,
a vár nem várrom,
a várrom nem vár,
a tél nem nyár,
a nyár nem tél,
az est nem dél,
a dél nem est,
Buda nem Pest,
Pest nem Buda,
az okos nem buta,
a buta nem okos,
a tiszta nem poros,
a poros nem tiszta,
de ügyes vagy, Kriszta!
menj haza, mert várnak,
mondj verset anyának!*

Égeraracs, 1996. július 22.

„ – Pifta, ifol-e muftot?
– Nem ifom, mert faladok”
pösze párbeszéd

Szüretkor

*Szőlőshegyen őszvarázs,
Tábortüzén bő parázs.
Cefrészékádban a darázs,
Neki mondja kis Balázs:*

*„Jóllakhatol, darazsam,
Látod: izzik parazsam.
Musttal tele a hasam,
Törköly készül szép lassan.”*

Égeraracs, 2003. augusztus 28.

Magyarázat

cefre – erjesztésre alkalmas
összezúzott szőlőfürt
must – kisajtolt szőlőlé
törköly – a szőlő kisajtolás után
visszamaradó része
murci – erjedésnek indult must

*„Mátyás ront, ha talál,
ha nem talál, csinál”
paraszti regula*

Tavasszal van...

*Enged a föld, fogy a hó,
A nap szemhunyorgató.
Védett zugban kacag rád
Sziromfejű hóvirág.*

*Fák tövében tarkaság:
Verőköltő bodobács.
Az égen fecske cikkan,
De jó, hogy újra itt van!*

*Felélednek halk neszek,
Zöld a zölddel versenyez.
Rügy-lombot vet már az ág,
S kiül ágra a virág.*

Kispest, 1996. február 18.

*„Ha fénylik gyertyaszentelő,
az íziket vedd elő!”
paraszti regula*

Tél végén

*Hahó, hahó!
Elmondható
Az a tény:
Földre-égre
Megjön végre
A napfény.*

*Üdén ragyog,
Boldog vagyok
Délután;
Tavasz, ha tud,
Tár már kaput
Pest-Budán.*

*Az ég déltől
Sötétségből
Kilátszik;
Krumpliszákomb,
Ahogy látom,
Csírázik.*

Kispest, 1997. január 12.

*„Azt hallottuk felőle:
Semmi sem lett belőle”
népi mondóka*

Ugaron maradt...

Parlag Peti kaszálta,

Lusta Lizi ültette,

Paréj Pali kapálta,

Muhar Mari tűzdelte.

Égeraracs, 2001. november 5.

*A tavasz megvalósítja azt,
amit a tél elképzelni sem tud*

Újjáéledés
(velőske)

*Bámul eresz, a jégcsapos:
A fű sarjad, közte sárga
napvirágon a méh tapos.
Élet, illat, szín – millió:
Bódulatban a madárka,
s kezdődik a ribillió.*

Kispest, 1996. február 29.

Magyarázat

ribillió – lárma, forrongás

*„Szép dolog a tavasz, de ha ősz
nem volna, gyönyörködne a
szem, ám gyomrunk üres volna”
Logan*

Ujjongó

*Bátrabban szól a nyitnikék,
Bimbó hallja és nyílni kész.
Fagyfogságból jön a lepke,
Magfogságból a rügyecske.*

*Élet indul tapogatva:
„Várható-e fagy holnapra?”
Aztán elfogy a türelem:
„Levél, hajtás, virág legyen!”*

*Nyílnak bölcsők, nyílnak bábok,
Bőséggel szórt reményt látok.
A levegő benépesül:
Milliárdnyi dermedt repül.*

*Délceg dongó derűlátón
Már cikázik át a fákon,
Fát megindít, füvet sarjaszt,
Csodát látok: pompás tavaszt!*

Égeraracs, 1998. április 5.

*Ha kirándulsz, madárfütyt vár;
ha utazol, mozdonyfütyt jár*

Útközben

*Vasúton utazom,
zakatol a vagon.
Kattognak kerekek,
nézem a hegyeket.
Látok szép falvakat,
szaladnak a tavak.
Sorompó int nekem,
sín rohan mellettem.
A vonat kanyarog,
kanyarban csikorog.
Sürgönydrót behajlik,
szalad az oszlopig.
„Figyelj csak, te gyerek,
kérem a jegyedet!”
Száguld a vonatunk,
lobog is a hajunk.
Sötét, majd világos:
alagút, kisváros.
Ringatva altatgat,
útközben sípolhat.
A pályán gyorsan jár,
állomás: lassít már.
'Ki aludt, észre tér:
az utunk véget ér!*

Égeraracs, 1997. augusztus 6.

*„Huncut ürge,
ki, ki, ki,
Majd megfoglak
ideki!”
játékos biztató*

Ürgeöntés

(színhagyomány alapján)

*Sárga földes gödörbe
Lyukat ásott az ürge.
Telerakta maggal már,
Örömében táncot jár.*

*Megállj, ürge, kiöntlek!
Vizes lesz a bekecsed.
A levegőd elfogy ám,
S kijössz onnan szaporán.*

Égeraracs, 2002. szeptember 20.

*„De szép is a
nagy természet,
hol haldoklik,
hol meg éled!”*

Tamkó Sirató Károly

Várható volt

*Itt is hagyott
Csapot-papot
A zord teliünk,
Nincs már veliünk.*

*Jött helyébe
A ligetbe
Virág, madár,
S napocska vár.*

*Tarkabarka
Milla-trilla
Vesz most körül,
Minden örül.*

*Szent Habakuk!
Szól a kakukk,
S hirdeti ő:
Tavasziidő!*

Égeraracs, 2004. november 7.

*„Csip-csip, csóka, vak varjúcska!
Jó volt-e a kis fiúcska?
Ha jó volt a kis fiúcska,
Ne csípd meg őt, vak varjúcska!”
gyermekmondóka*

Varjúdal

*Amit mond a gyászhuszár,
rövid nóta: – kár;
Hogyan lehet akkor ő
énekesmadár?*

Kispest, 2000. február 6.

*„Olyan jó néha angyalt lesni,
s angyalt lesve a csillagok közt
Isten szekerét megkeresni”
Vass Albert*

Várva várom

*Évről évre mindig
eljön a karácsony.
Vele fény születik,
jöttét alig várom.*

*Áldásával betér
minden egyes házba.
Jövetelét ezért
sok-sok ember várja.*

*Szálljon át lelken
csend és az áhitat.
Úgy a szeretete
téged is átítat.*

Kispest, 2006. december 19.

*„Csigabiga, gyere ki!
Ég a házad ideki.
Ha nem jössz ki, megbánod,
Nem leszek a barátod!”
gyerekmondóka*

Verőfényben
(szájhagyomány alapján)

*Gólyát látott ma Áron
Túl a megyehatáron.
Aki nem áll féllábon,
Szamár lesz az a nyáron!*

Égeraracs, 2002. szeptember 21.

„Ha Úrnapja tiszta, jó,
sok virág lesz, sok dió”
paraszti regula

Virágoskert

*Virágoskert
tarka, szép,
neked ontja
száz színét.*

*Mint megannyi
pántlika,
úgy libeg a
a tátika.*

*Bazsarózsa,
liliom;
jaj, ne verje
fel a gyom!*

*Az ablakban
mit látni?
kihull piros
muskátli.*

*Törökszegfű,
viola,
rózsa, jácint,
dália.*

*Fodros szoknya
mellette:
petúnia
a neve.*

*Csillagszemű
margarét,
harangvirág,
csodaszép.*

*Lelken fogja
ez a kert
színeivel
az embert.*

Égeraracs, 1998. július 29.

*„Saroltakor eső nem jó:
nem lesz dió és mogyoró”
népi regula*

Zápor után

*Nyílik a zár,
Kaput is tár
A magas vár.*

*Zuhogott – kár!
Piszkol a sár,
Ha gyalog jár.*

*Meleg a nyár,
Szárít is már
A napsugár.*

Kispest, 2003. február 12.

Tartalomjegyzék
(5-10 éveseknek)

1995

Húsvéti rigmusok
Áron nyáron, a vásáron
Lovak
Szarvasmarhák
Juhok
Sertések
Kecskék
Baromfik
Kutyák
Macskák
Szentestén
Keverem – kavarom

1996

Mondókák 1
Tavasszal van...
Rügyfakadáskor
Újjáéledés
Napsütésben
Szólánc
Csilingelő
Egy hét – két hét
Kulcsocskák
Fák, zsák, rák, mák
Marcsa meg a csacska...

1997

Tél végén
Patkoló
Szerte-Lenke
Hívogató
Csalogató
Itt a tavasz
Szaladj, ugrálj, ficáncolj!
Kertemben
Ki?
Szól a fityfiritty
Hajnal
Útközben
Fő a dara
Itt a nyár

1998

Nyíljál ki!
Déli harangszó
Ujjongó
Népi bölcsesség
Szárnypróbálkozás
Virágoskert
Madárszivaj
Fények
A cseresznye
Megfejtethetlen
Hajdanában
Kukucskáló
Sorolgotó
Kikelet

1999

Kiszámolók 1
Intelem
Mi a titka?
Izgó-mozgó
Daloló

2000

Szellemi gyarapodás
Varjúdal
Parajjá lett
Sohanapján

2001

Macskakergető
Mondókák 2
Gólyabúcsú
Mondókák 3
Rátok várok
Ugaron maradt...
Egyszer volt két fogasom
Hogyan talál?
Kotnyeleske
Hadarók

2002

Pergő-forgó guggolós
Oda-vissza körtánc
Ki, mit csinál esőben?
Lúdtalpon
Nyelvforogató
Bujócska előtt
Ürgeöntés
Verőfényben
Békabeszéd
Sóltanul
Kiszámolók 2

2003

Biztatás
Zápor után
Falusi hangulat
Szüretkor
Mondókák 4

2004

Szenderítő 1
Keressük együtt!
Szenderítő 2
Csengettyű
Na, hol van?
Mit kérdez a sárgarigó?
Várható volt
Nárityen és Petymereg

2005

Apályos lapályon
Jelképünk

2006

Ragadozó madaraink
Várva várom
Ébresztő

2008

Figyelj ide, kiskomám!

2010

Megesett eset